

259493

CONSTANTIN D. BUȘILĂ
DEPUTAT

ÎNVĂȚĂMÂNTUL TECHNIC
SUPERIOR

BCU Cluj / Central University Library Cluj

BUCUREȘTI

1932

CONSTANTIN D. BUȘILA
DEPUTAT

ÎNVĂȚĂMÂNTUL TECHNIC SUPERIOR

Cuvântări rostite în ședințele Adunării Deputaților dela 28 Martie și 12 Aprilie 1932, cu ocazia discuției la Legea învățământului universitar

IBL UNIV. CLUJ

1848 159. (K). 1932

BUCUREȘTI

1932

C. 9.610/932.

BCU Cluj-Napoca

RBCFG201700864

ÎNVĂȚĂMÂNTUL TECHNIC SUPERIOR

—
ȘEDINȚA DELA 28 MARTIE 1932
—

D-le președinte, d-lor deputați, urcându-mă la această tribună, mă găsesc într'o situație grea, pentru că voiu aborda partea din proiectul de lege care se referă la introducerea învățământului tehnic în Universitate. Mulți dintre d-voastre veți crede poate că urmăresc a reîncepe discuțiile, învecare și au făcut prin jurnale și prin memorii, și polemicile dintre institutele tehnice universitare și școlile politehnice. Nu acesta este scopul cuvântării mele de azi, și de aceea țin ca dela început să-mi exprim părerea că trebuie să urmărim a ajunge la un acord în această chestiune de o mare importanță, atât pentru buna organizare a învățământului superior, cât și pentru economia țării.

Ne ocupăm de organizarea învățământului superior și când cineva se ocupă de o asemenea problemă se ocupă de partea culturală, dar trebuie să ne gân-

dim și la partea morală, care este legată de organizarea acestui învățământ; căci universitățile și școlile superioare au și rolul să dea și educație morală, de care avem atâta nevoie în Țara Românească. De aceea, cred că nu trebuie să ne prezentăm în discuție cu certuri, ci să discutăm în mod obiectiv ca să putem ajunge la soluțiuni raționale și conforme interesului general.

În această privință am foarte mari speranțe, pentru că în fruntea guvernului se găsește cel mai înalt reprezentant cultural al Țării Românești, d. profesor N. Iorga, care deunăzi a declarat că trebuie să ajungem la un acord în această chestiune, pentru că numai prin acest acord se va putea face operă adevărat utilă. De altminteri, prezența pe banca ministerială alături de d. profesor Iorga, a actualului rector al școlii politehnice din București, d. ministru N. Vasilescu-Karpen și a fostului rector al școlii politehnice din Timișoara, d. ministru V. Vâlcovici, ne dă cele mai bune speranțe pentru buna reușită a unui asemenea acord.

De aceea vă rog să-mi permiteți să fac o expunere cu totul obiectivă, pentru a găsi modalitatea de a se ajunge la o soluție în această chestiune.

D-le președinte, d-lor deputați, voi urmări să examinez problema. care se

pune din punct de vedere a ce este rațional și a ce este oportun de făcut în actualele împrejurări. Dela început țin să despart problema în două părți: este o chestiune de învățământ, care este chestiunea de organizare a acestui învățământ tehnic în institute sau școli politehnice; a doua parte este o chestiune de organizare de stat, chestiunea absolvenților de până acum a institutelor universitare, care este în legătură cu legea corpului tehnic. Voiu căuta să separ aceste două chestiuni.

Învățământul tehnic în Țara Românească datează dela 1842, când primele cursuri de ingineri au fost introduse la Academia Mihăileană din Iași. Și țin să precizez acest fapt pentru a fixa că începutul învățământului tehnic în România s'a făcut tot în școli cu caracter general, nu în școli cu un caracter special.

Nu vreau să trec prin toate etapele prin care a evoluat acest învățământ care a dispărut cu ocazia revoluției de la 1848, dar pe care-l regăsim în amândouă principatele române la 1859. Învățământul tehnic în România s'a consolidat însă abia în 1881 de către Gh. Duca prin organizarea școalei naționale de poduri și șosele. La acea dată ramurile de inginerie erau foarte reduse; știința și progresele tehnice erau

într'un stadiu care nu cerea prea multe specializări în diferite ramuri ale ingineriei.

Școala națională de poduri și șosele, pe care Duca a reorganizat-o în 1881, era destinată să creeze inginerii necesari serviciilor statului. Era tipul școalelor franceze, întrucât Duca, care a fost elev al școalei centrale de arte și manufacturi, a reorganizat școala națională de poduri și șosele după tipul acelei școli franceze. Școala a funcționat astfel de la 1881 până la 1921 și nu am nevoie să insist asupra bunelor rezultate ce s'au obținut.

D. dr. V. Trifu: Strălucite.

D. C. Bușilă: Rezultatele școalei naționale de poduri și șosele sunt din cele mai bune; cei mai distinsi elevi au eșit din această școală, aducând foloase în toate ramurile vieții economice ale Țării Românești și înainte de război și după război. (Aplauze).

Dar chestiunea învățământului tehnic superior trebuia urmărită în raport cu progresele care se făceau, în raport cu dezvoltarea științei tehnice din toate părțile. Atunci a început să se examineze extinderea acestui învățământ, și atunci, la școala națională de poduri și șosele, în 1903 s'a introdus cursul de electro-tehnică; țin să se precizeze, că învățământul electrotehnic în Țara Româ-

nească este pentru prima oară introdus în școala națională de poduri și șosele în anul 1903, mai înainte de orice alt început al învățământului electrotehnic în România; titularul acestui învățământ se găsește în fața d-voastre și este d. ministru Vasilescu-Karpen.

În 1905 s'au introdus la școala națională de poduri și șosele cursuri cu privire la exploatarea și industria petrolului, de la acea dată, prin urmare școala națională de poduri și șosele a căutat să se pună în concordanță cu necesitățile timpului, cu această importantă ramură pentru economia noastră națională.

S'a studiat la 1904 reorganizarea școlii naționale de poduri și șosele de către fostul director d-l inginer inspector general C. M. Mironescu, care a făcut o foarte documentată expunere publicată în anuarul școlii, iar mai târziu a susținut în Senat organizarea acestui învățământ în școlile politehnice contra unui învățământ organizat în institutele universitare.

S'a numit în 1908 o comisiune pentru a studia reorganizarea școlii naționale de poduri și șosele; o altă comisiune a fost însărcinată în 1912, când ministru al lucrărilor publice era regretatul E. Pangratti. La 1914, fiind ministru al lucrărilor publice d. profesor dr. C.

Angelescu, a fost numită o nouă comisiune pentru reorganizarea școlii, care se compunea dintr'un număr egal de profesori dela Universitate și de profesori dela școala națională de poduri și șosele pentru ca să studieze bazele transformării acestei școli într'o școală politehnică; raportul făcut de această comisiune este semnat de d. profesor David Emanoil, N. Coculescu, dr. L. Mrazec, G. Țițeica și Traian Lalescu dela Universitatea din București.

A venit războiul, reorganizarea proiectată nu s'a putut termina și chestiunea s'a pus din nou după război. Personal am avut ocaziunea să mă ocup foarte de aproape de această chestiune cu începere dela 1910 și am continuat până pe la 1921, când școala politehnică a luat ființă. Împrejurările au făcut că nu mai m'am ocupat de această chestiune, dar tot împrejurările fac acum să reviu la chestiunea învățământului tehnic superior, care m'a preocupat, și despre care am publicat mai multe studii.

Sunt foarte multe persoane cari s'au ocupat despre învățământul tehnic superior, și o literatură întregă este scrisă atât de cei din universitate cât și de cei din afară de universitate, și cităm câteva nume numai: D. Antipa, regretatul Atanasiu, fostul rector al Universității din București, d. Dănăilă, d.

D. Hurmuzescu, regretații E. Pangratti și dr. C. I. Istrati; d. Vasilescu-Karpen și atâția alții. Este o întreagă literatură în care s'a discutat această chestiune.

Trebuie să spunem, că alături de aceasta — nu aș putea să precizez data — d. profesor D. Hurmuzescu a înființat la Universitatea din Iași, pe lângă catedra d-sale de fizică, un institut electrotehnic, pentru a forma personalul tehnic; și cu acea ocaziune s'a constatat tendința, care era foarte bună, de a forma electricienii de cari aveam nevoie ca personal tehnic mediu. Pe atunci nu se manifesta pretențiunea de a crea acel personal tehnic superior, inginerii, așa cum astăzi urmărește institutele universitare. Fiind mutat la București, în 1913, d. D. Hurmuzescu nu a mutat institutul de la Iași, dar a creat și la București, pe lângă catedra sa acel institut electrotehnic, care există și azi.

Acela care vă vorbește astăzi a avut onoarea să colaboreze cu d. profesor D. Hurmuzescu la acest institut electrotehnic din București, și în Decembrie 1913 am expus d-lui Hurmuzescu, și apoi am publicat în „Buletinul Societății Politehnice“, un studiu asupra modului cum ar trebui făcută organizarea unui institut electrotehnic, pentru ca să poată crea ingi-

neri; și am făcut aceasta din cauză că cursurile electrotehnice erau foarte puțin complete pentru cunoștințele care erau necesare unui inginer. În acel studiu, publicat în Decembrie 1913, arătam cum trebuie să se formeze un inginer și spuneam că în modul acesta se va putea realiza un institut electrotehnic care să dea ingineri și care să servească ca un sâmbure într'o viitoare organizare a Școlii Politehnice. Nu am avut nici odată impresia că la acea data se urmărea crearea unui institut tehnic care să rămână în afară de școala politehnică ce trebuia să se organizeze; și această cale cred că ar fi trebuit urmărită.

În același timp un început foarte lăudabil a fost făcut pentru învățământul chimiei tehnologice; colegul nostru de la Senat, d. profesor N. Dănăilă, a pus bazele acestui institut creat pe lângă catedra sa. Ca profesor de politehnică, știu să recunosc că de 14 ani, de când există acest institut de chimie industrială, d. Dănăilă și-a dat o foarte mare osteneală și a făcut o operă foarte utilă. D. Dănăilă are foarte mari merite în organizarea și rezultatele obținute de Institutul de chimie tehnologică de la Universitatea din București. Țin să recunosc d-lui Dănăilă încă o calitate, a tenacității extraordinare ce a dovedit-o

ca raportor la Senat în susținerea legii și refuzarea amendamentelor ce i se propuneau.

D. Traian Dimitriu-Șoimu: A dat absolvenți foarte buni pentru cercetările noastre științifice.

D. C. Bușilă: D-le președinte, d-lor deputați, aceasta a fost situația până la război. După război s'a pus din nou în discuțiune reorganizarea acestui învățământ tehnic superior. Fiind secretar general al Ministerului Lucrărilor Publice, am avut ocaziunea de a prezenta la începutul anului 1919 un proiect de lege cu privire la organizarea școalelor politehnice; împrejurările au făcut că acest proiect să nu poată deveni lege. În timpul guvernării liberale, în 1919, d. profesor dr. C. Angelescu, ca ministru al instrucțiunii publice, reluând chestiunea întregului învățământ, a abordat și problema învățământului superior. Atunci s'au ținut într'o serie de consfătuiri, între universitari și între profesori și directori ai școalelor speciale, Academiiile de comerț, Școala națională de poduri și șosele, Școala de agricultură, Școala de silvicultură, etc., și s'a ajuns la oarecari concluziuni cu privire la reorganizarea învățământului superior, învățământului tehnic, agricol și silvic, semnate de d-nii pro-

fesori I. Atanasiu, rectorul universității pe acea vreme; David Emanoil, G. Murgoci, Anastase Obreja, decanul Facultății de științe dela Iași; D. Pompeiu, profesor la Universitatea din București; G. Țițeica, etc., fără a cita pe ceilalți profesori dela școala de poduri și șosele și dela școlile de agricultură, comerț, etc. S'a fixat în primul rând principiul că „școlile superioare, de toate categoriile, vor depinde de Ministerul Instrucțiunii Publice“, fapt care, mai mult sau mai puțin s'a realizat, și care trebuie urmărit să se facă și pentru celelalte școli superioare, pentru ca Ministerul Instrucțiunii să devină Ministerul Culturii Naționale.

S'a stabilit apoi principiul „învățământul științific superior va fi format din: a) învățământul științelor pure (teoretice) și b) învățământul științelor aplicate.

„Învățământul științelor pure (teoretice) se va face în facultățile de științe dela Universități, unde pe lângă cursurile de știință teoretică se vor face și cursurile de știință aplicată, cu caracter general, în măsura în care vor fi necesare pentru a da absolvenților vederile generale și de pregătire teoretică trebuitoare pentru ca aceștia să poată găsi întrebuințare și în diversele ramuri de activitate economică. Universi-

tățile, prin Facultățile lor, nu vor avea menirea de a pregăti pe specialiștii (ingineri, agronomi, silvicultori, etc.) în diferitele ramuri de activitate tehnică, pentru a căror pregătire cunoștințele speciale tehnice formează partea principală.

„Invățământul științelor aplicate se va face în școli superioare (Școala politehnică, Școala superioară de agricultură, Școala superioară de silvicultură, etc.), în cari, pe lângă științele fundamentale necesare acelor specialități, se vor face și toate cursurile teoretice și lucrările de aplicațiune, pentru a forma pe specialiștii destinați ramurei de activitate tehnică economică“.

Așa era pusă problema la 1919. Pe baza aceasta s'a procedat la reorganizarea și transformarea Școalei Naționale de Poduri și Șosele în Școală Politehnică, a cărei lege datează dela 1921. Nu insist asupra reorganizării în secții, pentru ramurile de ingineri, cari se cer și la cari ulterior s'a adăugat o secție silvică, prin desființarea școalei superioare de silvicultură dela Brănești.

Prin reorganizarea care s'a dat în 1921 școalei politehnice, putem spune că caracterul școalei naționale de poduri și șosele a fost păstrat în cece privește tradiția, bună de selecțiune a

elevilor cari intră, și de selecțiune până la ieșirea lor din școală. Însă școala politehnică dela 1921 a evoluat în ceea ce privește organizarea interioară și procedeele didactice de școlaritate, căutând să părăsească vechiul sistem al școlii centrale dela Paris, care formează modelul organizării din 1881. Părerea mea este că trebuie să ajungem la sistemul german de școli tehnice superioare, Technische Hochschule“, un fel de Universități tehnice, independente de celelalte Universități clasice, ce există de multă vreme.

De altminteri era normal să se facă această evoluție corespunzând timpului și necesităților, a unei extinderi mai mari a învățământului pe care școlile politehnice trebuie să o ia, ca să ajungem la un sistem mai larg decât cel strâns, de a se forma numai inginerii necesari serviciilor statului, așa cum se formau în școala națională de poduri și șosele.

În orice caz rezultatele obținute dela război încoace în școlile politehnice sunt cam de acelaș fel cu rezultatele obținute în celelalte școli superioare; și aceste rezultate, dacă sunt slabe nu sunt datorite școlii și organizării, ci sunt datorite poate unei situații generale, a unei influențe a învățământului secundar, a unei mentalități care s'a

format după război, a evoluției în care ne găsim, poate și a stării morale prin care trecem cu toții dela război încoace.

Aceasta este situația azi. În rezumat, în țara noastră avem două școli politehnice: una la București, formată din cinci secții: *a)* construcții; *b)* mecanică; și electricitate; *c)* chimie industrială; *d)* mine și *e)* silvicultură; și a doua la Timișoara, cu două secții: *a)* mecanică și electricitate, și *b)* mine. Există o Academie superioară de arhitectură, o Academie superioară de agricultură; nu voiesc a vorbi despre învățământul superior comercial, etc. Avem la Universități: un institut electro-tehnic la București și unul la Iași, un institut de Chimie industrială la București și, mi se pare, un început de institut de chimie agricolă, sau câteva catedre la București.

Aceasta este situația în care ne găsim azi și atunci discuția, care s'a pus, s'a pus din punctul de vedere dacă este rațională sau nu? Imi voi permite să reviu mai târziu la aceasta, fiindcă vreau să fac o trecere foarte scurtă asupra învățământului tehnic din alte țări.

La noi, în Vechiul Regat, Franța a servit ca exemplu în multe organizări, mai ales în cele de învățământ. De aceea

este bine să cunoaştem situația din Franța. Acolo se găsește un sistem practicat de foarte mulți ani; inginerii sunt produși în trei școli mari: Școala națională de poduri și șosele, Școala națională superioară de mine și Școala centrală de arte și manufacturi. Aceste trei școli mari creiază de decenii inginerii. Școala națională de poduri și șosele și Școala națională superioară de mine scot ingineri destinați serviciilor publice, dintre elevii absolvenți ai Școalei politehnice cari sunt admiși în școlile sus citate, cu gradul de elev inginer, considerați ca funcționari în corpul tehnic; alături de acești elevi-ingineri, școlile primesc și elevi externi sau străini, cari nu vor intra în corpurile tehnice.

Școala centrală, care a fost multă vreme o instituție particulară, și care a devenit înainte de război instituție de stat, creiază ingineri pentru satisfacerea industriei. Ingerii eșiți din școala centrală de arte și manufacturi, nu sunt acei cari alimentează corpul tehnic de poduri și șosele, sau corpul tehnic de mine al statului francez.

Aci o paranteză pentru a spune că școala politehnică din Paris nu este în felul școalelor politehnice dela noi, sau acelei elvețiene dela Zürich, sau a celor germane; Școala politehnică dela

Paris este o instituțiune de înaltă știință; absolvenții acestei școli es cu cunoștințe foarte înalte, de matematică, fizică, științi naturale; acești absolvenți nu sunt ingineri, ci trebuie să intre pentru a urma o școală de inginerie, pentru a-și lua diploma sau a intra în școli speciale militare, pentru a deveni ofițeri de arme speciale.

Incepând dela Napoleon, care a creat această școală politehnică în 1794, și până azi această școală este considerată ca cea mai înaltă școală franceză, și idealul fiecărui părinte francez este ca fiul său, nou născut, să ajungă în Școala politehnică. De altminteri, concursul de intrare în Școala politehnică din Paris nu se ține la Paris, ci în câteva capitale de departamente, luș din cauza numărului enorm de mare de candidați. Este un mare succes pentru tânărul ce reușește a intra în Școala politehnică din Paris. Trebuie să menționăm că mulți absolvenți ai școalei politehnice ocupă locuri destul de importante în industria mare franceză, fără să fi făcut o școală mai departe, și se formează singuri pe baza înaltelor cunoștințe științifice obținute.

Alături de acest învățământ exista, dinainte de război chiar, învățământul de știință aplicată, formând ingineri în instituttele atașate la unele Universități;

această organizație a început la Universitățile din provincie din cauza lipsei de studenți, a lăncezelei în care se găseau facultățile de științe și, prin urmare, au căutat a atrage studenți prin înființarea acestor institute, pentru crearea de ingineri. Astfel sunt un număr de Universități în Franța, cari au institute în felul acestora dela noi, și care dau diplome de ingineri; dar nici odată în Franța nu s'a gândit cineva ca acești ingineri să poată fi admiși în corpurile tehnice; acești absolvenți găsese ocupațiuni foarte onorabile, care depind de felul omului și de ceea ce știe, și mulți dintre acești absolvenți universitari ajung la situațiuni foarte înalte.

D. Traian Dimitriu-Șoimu: Universitatea din Nancy liberează diplome de ingineri comerciali, pentru că aceștia au la bază studiile respective și sunt întrebuințați în administrație. Aceasta nu însemnează că este o împietare asupra corpului tehnic. De altminteri, și la școala noastră politehnică am aflat acum un lucru surprinzător, că d-voastră primiți la concurs absolvenți ai școalelor comerciale.

D. C. Bușilă: Echivalent cu bacalaureatul.

D. Traian Dimitriu-Șoimu: Și atunci, ne gândim, dacă nu este cazul să dăm

posibilitate absolvenților școalelor comerciale ca, prezentându-se la examenul de bacalaureat și obținând diploma de bacalaureat, să poată avea acces la celelalte facultăți. Sunt elevi foarte bine pregătiți cari, trecând acest examen de echivalență, ar putea fi înscriși la facultăți

D. profesor N. Iorga, președintele Consiliului de Miniștri și ministrul instrucțiunii, al cultelor și artelor: Sunt absolut de această părere.

D. Gr. L. Trancu-Iași: În legătură cu cele spuse de d. Șoimu, vă rog, d-le prim-ministru — și rugămintea o fac în calitatea mea de președinte al Corpului de experți contabili și ai Asociației de absolvenți ai școalelor de comerț — să dați posibilitatea elevilor cari au terminat școlile de comerț și cari ar trece un examen de echivalență la anumite obiecte, pe care d-voastră veți binevoi să le fixați, să le dați posibilitatea de a urma la o facultate, cum ar fi de exemplu la facultatea de drept. Este o veche dorință a absolvenților școalelor superioare de comerț.

D. profesor N. Iorga, președintele Consiliului de Miniștri și ministrul instrucțiunii, al cultelor și artelor: Foarte bucuros.

D. Gr. L. Trancu-Iași: Un absolvent al școalei de comerț, care ar urma fa-

cultatea de drept, poate să fie un avocat foarte bun sau un șef de serviciu foarte bun al contenciosului în materie comercială.

Dacă d-voastră faceți această declarație, eu, în numele absolvenților școalelor de comerț vă exprim toate mulțumirile, căci ea va produce o mare bucurie în mijlocul acestor elevi care râvnesc și ei să facă un pas înainte. Și eu am fost absolvent al școalei de comerț. Am trecut echivalența cu liceul și am putut să urmez, grație acestui fapt, la facultatea de drept.

D. profesor N. Iorga, președintele Consiliului de Miniștri și ministrul instrucțiunii, al cultelor și artelor: Chiar de mâine se va lua o decizie ministerială și mulțumirile d-voastră îmi sunt cu atât mai prețioase cu cât sunt cele dintâi pe care am plăcerea de a le gusta. (Ilaritate).

D. Gr. L. Trancu-Iași: Am avut și altădată ocazia să vă exprim mulțumiri, după cum v'am exprimat și nemulțumiri, atunci când a fost cazul, d-le prim-ministru.

D. profesor N. Iorga, președintele Consiliului de Miniștri, și ministrul instrucțiunii, al cultelor și artelor: După împrejurări. (Ilaritate).

D. C. Bușilă: Chiar înainte de război, dar mai ales în timpul războiului, s'a

ridicat în Franța problema raționalizării acestui învățământ tehnic și s'a căutat să se centralizeze în anumite școli tehnice superioare; și cred că este interesant de menționat faptul că Franța, care era în război cu Germania, a căutat să se inspire dela sistemul școlilor germane, și s'a scris foarte mult în această privință, iar cine se interesează de această chestiune poate cerceta colecția din timpul războiului a revistei „Revue Générale des Sciences“. A rămas ca lucrul acesta să fie studiat mai apoi.

În Germania există un învățământ tehnic superior, care este poate cel mai bine organizat. Este un punct asupra căruia suntem perfect de acord, chiar cu adversarii noștri dela institutele universitare; Școlile tehnice superioare (Technische Hochschule) sunt Universități independente de Universitățile clasice, dar organizate ca și aceste universități, cu decanul fiecărei facultăți și toată cealaltă organizare universitară.

Sistemul german îl găsim și în Austria, la Viena; iar în Ungaria există acelaș sistem, purtând chiar numele de Universitate tehnică.

În Italia, învățământul tehnic superior se face în școli superioare politehnice cu totul independente de Universități.

Polonia, Cehoslovacia au acelaș sistem. Elveția, care are una din cele mai

bune școli politehnice, aceea dela Zürich, care este propriu zis singura școală superioară oficială elvețiană pentru formarea inginerilor, o școală federală, are o organizare universitară. Pentru că vorbesc de școala politehnică din Zürich, țin să arăt că nu numai că un tratament de egalitate între Universitate și politehnică este stabilit, dar politehnică dela Zürich este considerată înaintea Universității: în toate împrejurările, atât ca profesori, ca număr de studenți, cât și ca prestigiu. Politehnica dela Zürich este considerată în fruntea învățământului superior din Elveția; de altfel, Universitatea din Zürich are un număr de studenți egal cu jumătatea numărului studenților dela politehnică din acelaș oraș și în această politehnică se găsește o organizație unică, este școala care dă diplome valabile pentru intrarea ca profesori în învățământul secundar, profesorii de matematici, de științe fizice și naturale sunt absolvenți ai școlii politehnice din Zürich; aceea nu înseamnă că nu există la Facultatea de filosofie secțiuni respective pentru științele acestea.

În Belgia, învățământul tehnic este universitar, dar numai universitar, el formează o Facultate tehnică la Universitate. Există două școli de stat în Belgia: la Gand și la Liège; la Bruxelles,

există o serie de școli quasi recunoscute de stat, cari mai înainte au fost libere. Dar în afară de acestea există în Belgia, mai mult decât în oricare altă țară, o serie de institute cu titluri foarte frumoase, cari de foarte multe ori sunt confundate cu școlile de stat; de foarte multe ori, cei din depărtare pot fi înșelați de diplomele acestor școli. De altfel, în mod oficial, Legația noastră a intervenit și a atras atenția guvernului român și școlilor politehnice române asupra acestor școli, cari nu trebuiesc recunoscute, fiind institute cu caracter particular.

În Anglia și America există sistemul universitar, unde se face nu numai învățământ tehnic, dar tot ce este știință și există acolo chiar secții de muzică, de declamație, de gimnastică, etc. În concepțiunea anglo-saxonă, Universitatea este cu totul altceva decât este în concepția noastră, astăzi.

D-le președinte, d-lor deputați, ascultând sfârșitul atât de frumos al discursului colegului nostru Cândea, nu avea decât dorința ca profesorul Nicolae Iorga, atât cât este în fruntea Ministerului, chiar dacă nu ar ajunge să realizeze tot ceea ce este în Anglia, dar cel puțin să imprime un curent, ca să ridice moralul nostru către ceea ce este în Anglia în materie de învățământ.

Chestiunea învățământului tehnic superior, astfel expusă, trebuie rezolvată dintrun punct de vedere rațional. Și toată lumea va trebui să fie de acord că acest punct de vedere rațional nu poate fi acela care ar eși din aplicarea legii de astăzi, care consfințește existența institutelor tehnice în Universitate, pe când proiectul de lege cu privire la școalele politehnice, ce se găsește depus la Senat, învățământul tehnic superior este rezervat exclusiv școalelor politehnice. Nu este rațional de a avea două învățăminte similare chiar în acelaș oraș. Pentrucă, ce se va întâmpla? Fără nici o critică și fără a mă referi la nici-unul din argumentele care se aduc și de o parte și de alta —cred că nu este rațional, pentrucă va fi foarte greu de admis acelaș sistem de selecțiune a studenților și fatalmente va fi mai ușor la una și mai grea la alta, și prinurmare, se va face un curent către o parte sau către alta. Eu cred că din punct de vedere al unei morale, ce trebuie să existe în învățământul superior, nu trebuie să se spună că „aceasta este advărata școală care formează inginerii“. Trebuie să ajungem să creem într'un singur loc și într'un singur fel inginerii de cari viața economică publică și privată a țării are nevoie.

D. Traian Dimitriu-Șoimu: De alt-

fel este regretabilă și concurența între școli similare din alte orașe; să se pretindă, de exemplu, că Universitatea din București este superioară celorlalte Universități, sau că școala politehnică de aci este superioară celei dela Timișoara.

D. profesor N. Iorga, președintele Consiliului de Miniștri și ministrul instrucțiunii, al cultelor și artelor: Chiar în domeniul esteticii literare...

D. Traian Dimitriu-Șoimu: Că d. Mihail Dragomirescu deține secretul tuturor cunoștințelor în materie.

D. profesor N. Iorga, președintele Consiliului de Miniștri și ministrul instrucțiunii, al cultelor și artelor: Acolo este inegalabil.

D. C. Bușila: Apoi, din punctul de vedere al cheltuelilor am de observat următoarele: În starea actuală a progresului științei și a tehnicei, o școală de inginerie necesită cheltueli enorme pentru profesori și conferențieri și celălalt personal didactic, dar acestea nu înseamnă mare lucru față de cheltuelile de laborator, de material, de mijloace didactice, cari servesc pentru a învăța pe studenți. Astăzi, pentru a deveni inginer, nu mai este suficient a face curs dela catedră și dela tablă; este nevoie de laboratorii, de ateliere, de vizite tehnice, de excursii științifice în

țară și în străinătate; este nevoie de cheltuit bani foarte mulți, și aici nu trebuie să fie nici o supărare dacă a-și spune că argumentul care se aduce, că prin art. 85 se recunosc actualele instituțiuni, care nu vor aduce nici o cheltuială bugetară, este o imposibilitate. Nu se poate ca aceste instituții să meargă cu cheltuelile pe cari le au astăzi, căci ele vor necesita cheltueli cu mult mai mari, cari vor fi cerute după votarea legii. Nu este rațional, dar mai ales nu este momentul astăzi ca noi să facem o dublă cheltuială. Nu putem să facem laboratorii în două părți pentru a satisface două organizații sau două persoane, ci este nevoie să centralizăm, fiindcă aceasta este și rațional și economic. Este nevoie de o asemenea centralizare din punctul de vedere didactic, cât și din punctul de vedere al științei, mai mult; mai mult se va putea produce când se vor strânge toate laboratoriile la un loc, decât dacă fiecare ar stă în căsuța lui și ar lucra într'un laborator separat. Și apoi, nu trebuie să uităm și să neglijăm că învățământul tehnic superior trebuie să formeze nu numai pe ingineri, dar trebuie să fie centrul de studii, de progres în tehnică și în știință, și acest lucru necesită această unitate. Și atunci, care este modalitatea de orga-

nizare a acestui învățământ pentru ca să fie așezat pe o bază reală? În ce privește organizarea învățământului superior universitar, sunt două soluții. Este o soluție ideală, aș putea spune, dacă s'ar putea realiza, și anume ca această universalitate a învățământului superior să fie strânsă nu sub acelaș acoperământ, fiindcă nu se poate, dar să formeze, dacă voiți, acea școală universală, în care să fie tot învățământul superior strâns, nu pe facultăți și secțiuni, ci pe grupe de științe: grupa științelor comerciale, a celor agricole și silvice, a celor tehnice, etc., și atunci fiecare dintrânsele ar forma un fel de stat în stat, fiecare grupă cu o organizare aparte.

D. profesor N. Iorga, președintele Consiliului de Miniștri și ministrul instrucțiunii, al cultelor și artelor: Concepțiune de viitor foarte frumoasă, păcat că timpul acesta nu este încă potrivit pentru aceasta, dar este desigur, icoana școlii înalte a viitorului. Dacă am fi numai noi doi, cari suntem revoluționari, am face-o. Mai este și o îndărătnicie a rutinei, care este uneori revoluționară, și cu cât este mai revoluționară, cu atât este mai rutinară, mai îndărătnică și mai inferioară.

D. C. Bușilă: Eu sunt foarte fericit de aprecierea foarte favorabilă pe

care d. prim-ministru o face și sunt perfect de acord cu d-sa, că în împrejurările actuale ideea expusă constituie încă un ideal. Este o idee revoluționară numai prin aceea că fiecare se desparte cu greu de ceea ce ne-am obișnuit în fiecare zi. Dacă s'ar ajunge ca fiecare grupă de învățământ să fie grupată în mod rațional...

D. profesor N. Iorga, președintele Consiliului de Miniștri și ministrul instrucțiunii, al cultelor și artelor: Dealtminteri, la Universitatea din New-York este absolut ceea ce spuneți d-voastră. Nu știu cine a răs într'o conferință, că era cineva profesor pentru nu știu ce ramură care i se părea inferioră, fiindcă era practică.

D. G. Grigorovici: Profesor de reclame.

D. profesor N. Iorga, președintele Consiliului de Miniștri și ministrul instrucțiunii, al cultelor și artelor: Dar tocmai aceasta face superioritatea Universității din New-York: practicul să fie universitar și universitarul să fie practic. Aceasta este soluția viitorului. Dar noi trăim cu mintea în timpuri care, din nenorocire, n'o să le apucăm.

D. C. Bușilă: Prinurmăre suntem de aceeaș părere, că este un ideal pe care nu-l vom putea ajunge așa de curând.

Trebue dar să ne organizăm acum așa cum sunt Universitățile, școlile tehnice superioare, etc., fiecare separat, în mod rațional. Dealtminteri, în primăvara anului 1925, când s'a discutat această chestiune, ministru al instrucției, care era d. profesor dr. Anghelescu, mi-a făcut cinstea să mă cheme și pe mine la o serie de consfătuiri. S'a discutat atunci chestiunea din acest al doilea punct de vedere: să căutăm să se organizeze separat universitățile care reprezintă partea științifică și separat școlile politehnice și de aplicațiune tehnică, de agronomie, silvicultură, comerț. Fiecare din aceste școli trebuia să formeze câte o școală independentă, însă având acelaș caracter; iar organizarea generală a acestui întreg învățământ superior urmează să se facă pe baza unei legi unice, în cece privește dispozițiile cu caracter comun, ca, numiri de profesori, condițiuni de admitere, etc.

D. profesor N. Iorga, președintele Consiliului de Miniștri și ministrul instrucțiunii, al cultelor și artelor: Camenii sunt așa de puțin pregătiți, încât, când a fost vorba la pregătirea proiectului acestuia să ia parte și reprezentanții academiei de comerț, ce indignare a fost în rândurile savanților abstracti: nu se pot primi oameni

de aceștia, cari stau așa de jos față de noi!

Aceasta se chiamă ciocoism științific. (Aplauze).

D. C. Bușilă: Eu sunt foarte recunoscător d-lui prim-ministru pentru tot ceace caută să completeze cuvântarea mea, și deaceea cred că vom ajunge foarte ușor să realizăm o înțelegere de care este atâta nevoie.

D. profesor N. Iorga, președintele Consiliului de Miniștri și ministrul instrucțiunii, al cultelor și artelor: Mergem la balamucul idealist, amândoi! (Mare ilaritate).

D. C. Bușilă: Dealtminteri, ași fi crezut că o lege a învățământului superior trebuia să cuprindă foarte puține articole și atunci cu atât mai puțină discuție ar fi avut loc atât pe culoare, și în incinta Parlamentului.

D. profesor N. Iorga, președintele Consiliului de Miniștri și ministrul instrucțiunii, al cultelor și artelor: Desigur, am rugat: să se pună în regulament. Nu! Fiecare a vrut să fie garantat și ca grup și personal. (Aplauze).

D. C. Bușilă: D-le președinte, d-lor deputați, cred că trebuie să fie scos acest învățământ tehnic din Universitate și, împreună cu învățământul politehnic, să se facă o reorganizare a aces-

tui învățământ superior politehnic în mod rațional, așa ca să satisfacă nevoile. Dealtminteri, nu numai noi recunoaștem că trebuie să se facă acest lucru. Iată ce spune un membru al Institutului Franței, un mare savant, d. A. Blondel: „separarea radicală a facultăților tehnice de Universitate, care facultăți să nu fie sub controlul comitetului superior al Instrucțiunii Publice, care este incompetent și le lasă să lăncezească, ci sub acel al Consiliului superior al învățământului tehnic autonom“. Alt membru al Institutului Franței, d. Lecornu, spune: „Universitatea să formeze savanți, profesori de știință pură; nimic mai bine, acesta este rolul ei, util și glorios. Dar, pentru Dumnezeu, să lase inginerilor completa lor independență. Universitatea să nu se amestece să formeze metalurgiști, mineri, electricieni, constructori de poduri, șosele și drumuri de fier, etc. Aceasta nu este de loc treaba lor“.

D. Traian Dimitriu-Șoimu: Dece nu?

D. profesor N. Iorga, președintele Consiliului de Miniștri și ministrul instrucțiunii, al cultelor și artelor: Aici sunt în divergență față de cei doi colegi ai mei dela Academia din Paris. Ei cred așa cum sunt lucrurile în Franța; eu le văd puțin și așa cum sunt lucrurile în România. A se strica un lucru organi-

zat, mi se pare că este rău. A lipi două lucruri organizate, într'o formulă de viitor, este bine. Dar oriunde este un lucru, care s'a strâns împreună, trebuie să-l apărăm, fiindcă societatea noastră întregă este alcătuită în momentul de față din câteva insule de organizare, pe care le bat valurile anarhice și atunci noi trebuie să facem punte dela una la alta, și să grămădim pământul ca să lărgim insula. (Aplauze).

D. C. Bușilă: D-le prim-ministru, eu mi-am expus mai înainte părerea că noi trebuie să căutăm ca toate lucrurile bune să le sudăm; iar acum v'am citat aceste cazuri numai ca să aduc păreri care arată că învățământul acesta politehnic trebuie să fie separat de Universitate.

D-nii profesori N. Dănăilă și D. Hurmuzescu, imediat după război, au instituit la Paris o comisiune compusă din profesori, membri ai Academiei. Există în încheiere un proces-verbal, în care se arată că trebuiesc create și organizate institute universitare. Țin să arăt, că unul din acești membri ai comisiunii, d. Paul Janet, membru al Institutului Franței, directorul școlii superioare de electricitate din Paris, profesor la Sorbona, împreună cu d. Chaumat, mulți ani profesor și subdirector al școalei superioare de electri-

citare din Paris, au spus următoarele, la congresul aplicațiilor electricității, care a avut loc la Marsilia în 1903:

„Deși învățământul electrotehnic are baze științifice extrem de solide și foarte întinse, este totuși un învățământ de ordin tehnic, iar nu un învățământ de ordin științific. Acest învățământ este din ce în ce mai mult amestecat cu celelalte obiecte de învățământ ingineresc, cu care vine în atingere în atâtea puncte. Este dar foarte greu să separăm electrotehnica de școalele tehnice, propriu zise“.

Și d. Paul Janet, deși profesor al Sorbonei, a dat o organizare cu totul independentă Școlii superioare de electricitate. Această organizare în Franța persistă, fiindcă acolo nu există nici o altă școală care să aibă o secțiune de electricitate.

Nu vreau să mai citez și alte păreri cari, ar putea fi citate în această privință: profesori, ingineri, etc., din diferite țări. În orice caz trebuie să ne punem de acord ca învățământul tehnic superior în țara românească să fie rațional organizat, să fie concentrat într-o școală superioară cu caracter universitar, în care atât institutele tehnice universitare, care au dat rezultate bune, cât și secțiile școlilor politehnice, care de asemenea au dat rezultatele arătate,

să fie la un loc sub acelaș acoperiș, după cum spunea d. prim-ministru într'o zi, când mi-a făcut cinstea să mă asculte în această chestiune. Și să se dea o adevărată organizare, o organizare reală într'o universitate tehnică, fără să se întrebuițeze acest titlu, într'o școală superioară tehnică în genul cum este cea dela Zürich, sau în genul școlilor politehnice din Germania.

În această privință este cazul să se discute dacă și învățământul agricol și silvic ar intra în acest cadru, dar acestea sunt chestiuni de detaliu. Este însă vorba de un principiu care trebuie stabilit.

Cred că din acest punct de vedere conducătorii Universității și conducătorii Școlii Politehnice ar trebui să urmeze tratative pentru ca să ajungă la o înțelegere în privința propunerii unui amendament comun pentru clarificarea acestei chestiuni.

D. profesor N. Iorga, președintele Consiliului de Miniștri și ministrul instrucțiunii, al cultelor și artelor: Este foarte bine, dar să facă bine și d-nii studenți dela amândouă grupările să se înțeleagă între d-nealor. Fiindcă, întâi am avut manifestațiunile necuviincioase ale Politehnicei, mi-au venit și mi-au cântat în stradă, după nu știu ce psalmodii pariziene, mi-au cântat: „ce-

rem dreptul nostru, cerem dreptul nostru“, și așa mai departe. (Ilaritate). Și, acum văd, că între revendicațiile, ceea ce se numesc revendicațiile studențimii, care, astăzi sunt până aci și mâine se mai lungesc și poimâine, în măsura indulgenței noastre, este și aceasta: nu cumva să se permită anume drepturi politehnicienilor, fiindcă altfel ne batem iarăși cu sergenții și cu soldații.

Până ce toată lumea de ordine nu va fi împreună, spectacolele de anarhie într'un domeniu sau în alt domeniu,— nu mai vorbește aci ministrul, vorbește cugetătorul, care a avut și scripiri profetice în viața lui (aplauze), — nu vor înceta. Iar eu, pentru grevele universitare, dacă ar exista adevărați profesori universitari, în sensul nu numai al marelor lor științe, dar și al sentimentului lor de răspundere, eu li-aș propune acestor profesori să facă ei declarația că nu reiau cursurile, decât atunci când acei cari i-au ofensat vor cere scuze pentru ofensă și vor declara că nu vor repeta-o niciodată. (Aplauze).

Dar, evident că o solidaritate studențească, mergând deseori până la ultima limită a răului, există, iar o solidaritate a noastră, a oamenilor maturi, cari reprezentăm și cultura și autoritatea și ordinea în această țară, nu există; și deaceia anarhia își ridică

limbile de foc față de noi cari, împărțiți în clici, încurajăm dezordinea care amenință pe unii astăzi, nedându-ne seama că în flăcări și mai teribile se vor găsi aceia cari vor veni pe urmă. (Aplauze prelungite și îndelung repetate).

Tot așa și pentru presă și așa mai departe.

D. C. Bușilă: D-le președinte al Consiliului, înțeleg foarte bine ceea ce spuneți și cu toții trebuie să fim alături de d-voastră.

D. profesor N. Iorga, președintele Consiliului de Miniștri și ministrul instrucțiunii, al cultelor și artelor: Câțiva zurbagii, la Petrograd, au deschis drumul anarhiei organizate; fiindcă totdeauna buna anarhie dezorientată pregătește cumplita anarhie organizată.

D. C. Bușilă: Imi dau seama d-le președinte al Consiliului că această revoltă a d-voastră este....

D. profesor N. Iorga, președintele Consiliului de Miniștri și ministrul instrucțiunii, al cultelor și artelor: Este profundă. O spun și ca profesor și ca tată de copii, pe cari știu să mi-i cresc.

D. C. Bușilă:..... cu atât mai justificată, cu cât d-voastră sunteți acela care ați dat școalei românești mai mult ca oricine. D-voastră v'ați închinat toată viața școlii, așa încât revolta

d-voastră provine tocmai din cauza dragostei pe care o aveți pentru această studențime.

Dar d-voastră ați arătat aci, cu multă dreptate, că în aceste mișcări, printre studenți sunt amestecate și elemente străine, cari împing astfel de mișcări anarhice. Cred că aceste elemente trebuie să fie urmărite, iar studenții să-și facă mișcările lor studențești, cum s'au făcut în totdeauna, în toate țările, unde au găsit aprobarea, pentru că au fost mișcări demne. Sunt convins că astfel stând lucrurile, d. profesor N. Iorga va avea și mai departe aceeași dragoste pentru studenți.

Și acum să vorbim puțin de elevii dela Școala Politehnică. Lor nu le-ar fi trecut niciodată prin minte să facă o manifestație....

D. profesor N. Iorga, președintele Consiliului de Miniștri și ministrul instrucțiunii, al cultelor și artelor: Au făcut-o.

D. C. Bușilă:.... nu ministrului, ci omului de școală...

D. profesor N. Iorga, președintele Consiliului de Miniștri și ministrul instrucțiunii, al cultelor și artelor: Ei au început.

D. C. Bușilă: ei au venit să vă arate oarecari dorinți...

D. profesor N. Iorga, președintele

Consiliului de Miniștri, și ministrul instrucțiunii, al cultelor și artelor: Cântând așa, pe psalmodii din Montmartre.

D. C. Bușilă: De ce nu admiteți că și printre ei s'au amestecat elemente străine?

D. profesor N. Iorga, președintele Consiliului de Miniștri și ministrul instrucțiunii, al cultelor și artelor: Mai bine prefer manifestațiile de dușmănie cuviincioase, decât manifestațiile de simpatie anarhică.

Iar în ce privește oamenii cari sunt amestecați în astfel de mișcări — pentru mine, aceasta este problema cea mare de o săptămână de zile, mă iertați că la orice moment nu mă pot reține, și cred că fac bine pentru spiritul acestei societăți, că spun de pe banca ministerială aceste lucruri — vă aduceți aminte de 13 Martie, de manifestația care mi-a fost scoasă înainte, zicând: d-ta ai început.

Nu, eu nu am început. Era vorba, la 13 Martie, să se dea la Teatrul Național o reprezentație de o piesă bulevardieră în altă limbă — oricât de mult am iubi limba franceză — în altă limbă decât limba acestei țări. În orice țară, Teatrul Național este teatrul limbii naționale și al subiectelor naționale. Și-mi aduc aminte că mai târziu, la Paris, s'au găsit buni Români, cari au ațâțat lu-

n-*ea* intelectuală franceză împotriva mea; și un prieten al meu, parizian, la care țin foarte mult — l-am adus în România pe urmă; relațiile noastre sunt aproape frățești — care era atunci decan, când să deschid cursul la Sorbona, mi-a pomenit de acest lucru, Mi-a pomenit-o foarte delicat, spunând: „am auzit că d-voastră ați condus o manifestație împotriva limbii franceze; dar noi vă asigurăm că dorința noastră nu este să se iă cineva după noi în limba noastră, ci să cultivate pe baza nobilelor principii franceze, propria lor cultură.

Atunci am luat și eu cuvântul — am tipărit amândouă discursurile — și am spus: aceia care au demonstrat atunci, nu contra nației franceze, de care este legat tot spiritul și toată inima noastră, ci împotriva unei clase înstrăinate, sunt aceia cari au sângerat pe câmpiile de bătălie pentru o cauză care era și a Franței (aplauze prelungite); iar aceia cari au venit cu reprezentăția boulevardieră au fost alături de dușmanii d-voastră și de dușmanii propriei lor patrii, ceea ce este adevărul.

Și atunci eu n'am îndemnat pe studenți să se bată cu nimeni. Eu am căpătat dela prefectul de poliție dreptul ca un grup de studenți să cânte cântece naționale înaintea teatrului

Național, la trecerea persoanelor care se duceau la reprezentația bulevardieră. Așa a fost.

Și prefectul Moruzi mi-a făgăduit. S'a întâmplat că pe urmă, contra făgăduelii prefectului de poliție, s'au seos sergenții și pe urmă trupa împotriva studenților, cari au fost brutalizați.

Și eu, de acasă, în loc să fac, cum fac alții astăzi, cari se ascund, de nu-i vede nimeni, eu m'am ridicat la ceasurile 10 și jumătate și m'am dus în piața Teatrului Național, să văd ce este. Dar totul se mântuise.

Iar un om politic, pe care eu l'am iubit foarte mult, dar căruia îi plăceau răsturnările guvernelor prin studenți și care eră la Paris în momentul acela, a venit după câteva zile la mine:

„Ei, ce frumos lucru s'a făcut la 13 Martie. S'o mai facem odată“.

Atunci m'am ridicat în picioare și i-am spus:

„Domnul meu, drept cine mă ieși dumneata?“

Aceasta este atitudinea pe care trebuie să o aibă cineva care, pe de o parte, în fruntea tineretului, apără drepturile culturii naționale și care, ca om politic, deploră orice tulburare și refuză orice concurs pentru ca aceste turburări să continue. (Aplauze pe băncile majorității).

O spun și pentru dumnealor de acolo (arătând spre loja presii), cari fac o tristă confuzie, nu fiindcă o vor, dar fiindcă li se impune să o facă, li-o spune și gazetarul, care sunt eu, unul din cei mai vechi, și poate unul din cei mai respectabili, pentrucă nu mi-am prostituit condeiu niciodată și nu l'am întrebuințat niciodată contra patriei mele. (Aplauze).

D. C. Bușilă: D-le președinte, d-lor deputați, ca concluzie a celor ce am spus, sunt convins că atât d. prim-ministru, ministru al instrucțiunii publice, cât și colegii universitari și colegii dela școala politehnică nu au decât o singură dorință: de a putea rezolva această chestiune în mod rațional. Cred că am expus destul de complet acest mod de rezolvare. În rezumat, este organizarea unui învățământ tehnic superior, independent de Universitate, și care să cuprindă toate instituțiile cari au dat foloase și care există, reorganizate pe baza unui învățământ universitar, după modelul școalelor germane.

D-le președinte, d-lor deputați, încă două cuvinte pentru a termina cu privire la a doua parte a chestiunii, aceea a admitterii în corpul tehnic al absolvenților ieșiți până acum din aceste institute universitare.

Țin să spun dela început că această

chestiune este secundară și trebuie privită cu foarte multă bunăvoință, pentru că nici unul din studenții cari au urmat studiile institutelor universitare, și au luat diplome, nu au absolut nici o vină, dacă li s'a dat o diplomă de licențiat sau una de inginer. Trebuie să reamintesc numai că în toate publicațiile și în toate cuvântările, pe care directorii acestor institute universitare—și în special d. profesor Hurmuzescu—au ținut, s'a arătat rolul acestor institute și s'au spus că ele au menirea de a crea ingineri necesari industriei, de oarece Școala politehnică sau Școala națională de poduri și șosele, cum se chema pe atunci, are rolul de a crea ingineri numai pentru serviciile statului. Pe această bază s'a făcut organizarea institutelor de către Facultatea de științe, pentru a crea ingineri necesari industriei, asemănându-se întrucâtva și cu institutele universitare din Franța. Nu vreau să spun că această chestiune se punea atunci din cauză că inginerii în industrie erau mai căutați; în orice caz insistența că acești ingineri să intre în corpul tehnic este făcută astăzi când nu mai sunt căutați inginerii în industrie, și când singurele locuri de obținut sunt în serviciul statului.

Eu cred că această chestiune se poate foarte ușor rezolva în ceea ce privesc ab-

solvenții cari au absolvit până acum institutele tehnice universitare, și acei ce vor mai absolvi, în mod tranzitoriu, până se va da o nouă organizare învățământului tehnic superior unificat.

Nu știu ce gândește d. ministru al industriei, care este și președinte al Consiliului tehnic superior; dar eu cred că este mai bine să-i admitem în corpul nostru tehnic, odată pentru totdeauna, ca să terminăm, și ca să se liniștească o categorie de oameni. Și spun aceasta și după sugestia pe care d. prim-ministru N. Iorga mi-a făcut-o; s'ar putea face admiterea în corpul tehnic pe baza unui examen (aplauze pe băncile majorității) a acelor cari au ieșit dela institutele universitare, înaintea unei comisiuni formată din profesori ai școlilor politehnice, ai universității și delegat al ministerului respectiv.

În chestiunea legii corpului tehnic, nu vreau să insist, întrucât nu este pusă azi în discuțiune. Țin să repet din nou ceea ce am mai spus altădată, că legea corpului tehnic este o lege admirabilă, însă datând dela 1893 trebuie pusă în acord cu situațiunea corespunzătoare timpurilor prin care trecem. (Aplauze pe băncile majorității).

ȘEDINȚA DELA 12 APRILIE 1932

D-le președinte, d-lor deputați, în ședința dela 28 Martie am avut onoarea a vă expune modul rațional de reorganizare a învățământului tehnic superior, prin concentrarea acestui învățământ în școli superioare, cu caracter universitar, un fel de Universități tehnice, după modelul Școlii tehnice superioare federale din Zurich, sau a Școlilor tehnice superioare (Technische Hochschule), din Germania. Acest punct de vedere a obținut aprobarea d-lui Prim-Ministru N. Iorga și a d-voastre a tuturor, așa încât amendamentul ce am avut onoarea a propune la art. 85 a obținut aprobarea d-lui Ministru al instrucțiunii publice și a onoratei Camere, și figurează cu următorul text:

„Actualele secțiuni de chimie industrială, electrotehnică, și chimie agricolă, depe lângă Facultățile de științe din București, și Iași, vor continua să funcționeze pe baza organizării lor actuale, până când, prin legea de reorganizare a învățământului tehnic superior,

se va concentra întregul învățământ tehnic superior, cuprinzând și secțiunile de mai sus, în înaltele școli tehnice, cari se vor reorganiza în acest scop, și în Academiile de înalte studii agricole“.

Această redactare a rămas și după re-examinarea și modificările introduse de către Senat. Dar, cu această ocaziune, Senatul a făcut o adăugire la art. 96, în sensul că dispozițiunile textului mai sus citat „nu se pot aplica decât numai după deciziunile Consiliului Facultății respective, luate de majoritatea numărului total al profesorilor titulari și ratificate de Senatul Universitar“.

Țin socoteală de comunicarea ce d. Prim-Ministru mi-a făcut-o personal, că nu mai admite noi modificări cu ocazia rediscuțiunii proiectului de lege în Cameră; dar sunt dator a atrage atențiunea asupra non sensului acestei din urmă dispozițiuni, care, dacă ar putea fi aplicată, nu ar face decât să continue o situațiune neclară și cu totul nerațională, pentru buna ordine în învățământul tehnic superior.

Prin dispozițiunea introdusă la art. 85 a proiectului de lege, se stabilește principiul unei politici de stat în materie de învățământ tehnic superior și o asemenea dispozițiune legală nu poate fi înlăturată, sau făcută inoperantă

prin o deciziune a unui Consiliu de Facultate. Nu am nici o intențiune de a contesta, sau a aduce vreo atingere, principiului autonomiei universitare, dar cred că nu se poate interpreta că această autonomie, acordată prin o lege, poate împiedica aplicarea unei politici de guvernământ, fixată deasemeni printr'o lege.

Dacă, atunci când Ministerul va stabili reorganizarea învățământului tehnic superior, Consiliul Facultății respective, în condițiunile prevăzute în noua redactare a art. 96, cu ratificarea Senatului Universitar, ar lua o deciziune în sensul art. 85 al legii, chestiunea va fi clarificată și s'ar putea ajunge la raționalizarea învățământului tehnic superior, care este dorința tuturor. Dar dacă unul din ambele organe universitare, menționate la art. 96, nu ar lua deciziunea în sensul art. 85, ar urma ca această situațiune a învățământului tehnic superior, dublat în categorii de școli cu organizare și școlari-tate diferite, să persiste; ar fi deci con-tinuarea neraționalizării în această ma-terie și s'ar mai stabili că, sub auspi-ciile unei autonomii universitare, anu-mite, organe universitare să împiedice realizarea unei politici de stat în mate-rie de învățământ tehnic.

Am ținut a preciza acest punct de

vedere și, dacă o modificare a art. 96, al proiectului de lege, nu se mai poate admite, o declarațiune a d-lui Președinte al Consiliului de Miniștri, ne-ar putea clarifica, care este punctul d-sale de vedere în ceea ce privește exercitarea autonomiei universitare, față cu o politică de stat, în materie de învățământ tehnic superior, stabilită prin art. 85, al proiectului de lege, pentru organizarea învățământului universitar.

D. dr. P. T. Topa, vice-președinte: D. Președinte al Consiliului are cuvântul.

D. Profesor N. Iorga, președintele Consiliului de Miniștri, și ministrul instrucțiunii, al cultelor și artelor: Pentru a se înlătura o mulțime de greutăți, s'a schimbat art. 96. Prin schimbarea acestui articol 96, nici un drept câștigat nu se atinge și în acelaș timp, firește, Universitatea nu poate să se amestice unde nu este rostul ei.

Este o creațiune de stat, care se are în vedere și în momentul acela, statul va fixa ordinea după care se vor înființa în marginile Universității.

D. C. Bușilă: Sunt mulțumit cu aceste declarațiuni ale d-lui Prim-Ministru, dar vă mai atrag atenția că, cu ocazia discuțiunii la Cameră, d. Președinte al Consiliului de Miniștri a completat amendamentul propus la art. 85, cu un nou aliniat referitor la regula-

rea situației absolvenților institutelor tehnice universitare, având următoarea redactare:

„Rolul absolvenților acestor institute, ca ingineri practici, se va fixa prin legea corpului tehnic“.

Acest alineat a fost suprimat de către Senat, în a doua reexaminare făcută, și a introdus în locul său un nou alineat cu următoarea redactare:

„Absolvenții secțiilor de științe aplicate depe lângă Facultățile de științe din București, care în momentul promulgării prezentei legi, vor poseda diploma de inginer sau doctor-inginer, se vor bucura de toate drepturile acordate de prezenta lege, iar situațiunea personalului didactic (științific și de laborator), actualmente în funcțiune, se va reguła de Consiliile profesoriale respective, în conformitate cu dispozițiile legii de față“.

În cuvântarea ce am ținut la 28 Martie, am arătat că chestiunea absolvenților acestor institute tehnice trebuie regulată, întrucât acești absolvenți nu pot avea nici o vină de a fi obținut un titlu universitar sau un altul; și am emis chiar părerea că, pentru a li se satisface dorința de a fi admiși în corpul tehnic, să se institue un examen. Ideea ce am expus-o atunci a fost tradusă în fapt de către d. Prim-Ministru, prin al

doilea aliniat ce d-sa a propus la art. 85 și al cărui text l-am menționat anterior. Cred că această propunere a d-lui Prim-Ministru avea un caracter mult mai general și mult mai avantajos pentru absolvenții Institutelor tehnice universitare, decât noua redactare adusă de către Senat, cu ocazia reexaminării proiectului de lege, modificat de către Cameră.

D. Profesor N. Iorga, președintele Consiliului de Miniștri și ministrul instrucțiunii, al cultelor și artelor: Nu este o schimbare esențială. Nu a slăbit drepturile absolvenților.

D. C. Bușilă: Eu cred că era mai bună redactarea d-voastră, d-le Prim-Ministru.

D. Profesor N. Iorga, președintele Consiliului de Miniștri și ministrul instrucțiunii, al cultelor și artelor: Este aproape acelaș lucru.

D. C. Bușilă: „Țin să menționez numai că prin noua redactare, dată de către Senat, pentru aliniatul 2, art. 85, s'a introdus o idee nouă, aceea a regulării situației personalului didactic, a actualelor Institute tehnice universitare. Prin urmare, atunci când Senatul găsește că unele modificări introduse de Cameră, în capitolul VII a dispozițiilor tranzitorii, sunt făcute pentru a face anumite derogări la părțile funda-

mentale, ale proiectului de lege, cu privire la regularea situației unor membri, ai corpului didactic universitar, apoi prin partea ultimă a alineatului doi, dela art. 85, se face tocmai o asemenea derogare, pentru o altă categorie de personal, didactic. In conformitate cu prevederile art. 85, alin. I, situația personalului Institutelor tehnice universitare trebuia să rămână aceeaș ca și aceea care durează de 12 ani, urmând ca regularea acestei situații să se facă cu ocazia raționalizării învățământului tehnic superior, prin reorganizarea prevăzută la acel articol“.

D. Profesor N. Iorga, președintele Consiliului de Miniștri și ministrul instrucțiunii, al cultelor și artelor: Când sunt interese personale multe, este așa de greu ca ministrul să le poată armoniza!
